

GORNJI VAKUF - USKOPLJE

Analiza usklađenosti razvojnih strategija sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva

Cilj ove komparativne analize je utvrditi u kojoj su mjeri strateški razvojni dokumenti Opštine Gornji Vakuf - Uskoplje, usklađen i sa razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva, koje su identifikovane u ovoj opštini tokom terenskog dijela istraživanja.

Analizom je obuhvaćeno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN) sa ciljem da posluže kao globalne smjernice ka održivom razvoju. Ciljevi održivog razvoja:

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi;
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojantven rast i ekonomski rast;
- industrija, inovacije, infrastrukture;
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- odgovorna proizvodnja i potrošnja;
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Opština Gornji Vakuf Uskoplje je niz godina bila bez strateških dokumenata. Prethodna je istekla 2015. godine a nova je urađena 2021. godine iako nije bila javno dostupna prije polovine 2022. godine. Ne postoje aktuelni dostupni strateški razvojni dokumenti u pojedinim oblastima izuzev Akcionog plana održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promjenama do 2030.

Analizom je utvrđeno da je razvojni strateški dokument Opštine Gornji Vakuf – Uskoplje usklađen sa identifikovanim potrebama u samo tri cilja održivog razvoja, djelomično je usklađen sa identifikovanim potrebama u četiri cilja, dok je potpuno neusklađen u deset ciljeva održivog razvoja.

- Strategija Opštine Gornji Vakuf - Uskoplje je usklađena sa utvrđenim potrebama lokalne zajednice u ciljevima: pristupačna energija iz čistih izvora i partnerstvom do cilja.
- U odnosu na tri cilja održivog razvoja utvrđena je djelomična usklađenost sa identifikovanim potrebama lokalne zajednice, i to kod ciljeva: svijet bez siromaštva; očuvanje vodenog svijeta; čista voda i sanitarni uslovi.
- Potpuna neusklađenost razvojnih strategija je utvrđena u odnosu na četiri cilja održivog razvoja: svijet bez gladi; zdravlje i blagostanje; kvalitetno obrazovanje; rodna ravnopravnost; dostojanstven rad i ekonomski rast; smanjenje nejednakosti; održivi gradovi i zajednice; očuvanje klime; očuvanje života na zemlji; mir, pravda i snažne institucije.

U narednoj tabeli je uporedni prikaz potreba lokalne zajednice GVU utvrđenih tokom terenskog istraživanja, sa potrebama koje je utvrdila lokalna vlast u svom strateškom dokumentu, kao i stepena njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za UN ciljeve održivog razvoja.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanja.	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima Opštine GVU	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenosti razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	Nužno je jačanje inicijative i proaktivnosti Centra za socijalni rad u identifikovanju „nevidljivih“ slučajeva socijalne ugroženosti i trajnom rješavanju njihovog statusa,	Program unapređenja socijalne zaštite je predviđen kao strateški cilj ali bez detaljnijeg obrazlaganja niti preciziranja projekata i mjera kojima se	Poboljšanje sistema podrške socijalno ugroženim kategorijama stanovništva	Djelomično usklađene

	<p>kao i statusa invalida i zaštita ruralnih, disfunkcionalnih porodica i ratnih vojnih invalida koji nisu ostvarili redovna socijalna primanja ili su ona zanemariva.</p>	<p>taj cilj želi dostići.</p>		
<p>Svijet bez gladi</p>	<p>Vijećnici OV su još od 2017. godine tražili uvođenje javne kuhinje u ovoj opštini, navodeći da brojni građani idu u javnu kuhinju u Bugojno i druga mjesta. Ovi zahtjevi su intenzivirani u posljednje dvije godine.</p>	<p>U strategiji se ne spominje potreba za javnom kuhinjom niti su planirane neke aktivnosti u tom pravcu.</p>		<p>Nisu usklađene</p>
<p>Zdravlje i blagostanje</p>	<p>Visoka smrtnost dojenčadi; nedovoljan broj ljekara na 1.000 stanovnika; nedovoljno dobra zdravstvena usluga za porodilje; alkoholizam i ovisnost o kockanju; (nužno istraživanje intenziteta i rasprostranjenosti ovih pojava); olakšati pristup zdravstvu ugroženim kategorijama</p>	<p>Potrebe lokalne zajednice utvrđene istraživanjem se ne spominju u Strategiji razvoja opštine. Unaprijeđenja zdravstvene zaštite je navedeno kao streteški cilj ali bez konkretnih programa i mjera za njegovo ostvarenje i bez preciznih indikatora za mjerenje</p>		<p>Nisu usklađene</p>

	<p>građana oslobađanjem od participacije; napraviti evidenciju zdravstveno neosiguranih građana.</p>	<p>ispunjenja tih ciljeva obzirom da nedostaju početni podaci.</p>		
<p>Kvalitetno obrazovanje</p>	<p>Raditi na jačanju inicijativa lokalne zajednice prema kantonalnoj vlasti kako bi se obrazovanje učinilo fleksibilnijim na promjene i potrebe tržišta kao i efikasnijim u osposobljavanju mladih za samostalno privređivanje ili rad u industriji.</p> <p>Nedostatak programa prekvalifikacije u skladu sa promjenama na tržištu rada ali i sa promjena ličnih potreba građana je prepoznat kao značajan a relativno lako rješiv problem.</p>	<p>Unapređenje obrazovne infrastrukture i nastavnog sadržaja</p>	<p>Uspostavljanje sistema finansijske podrške za stipendiranje studenata i srednjoškolaca s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja</p> <p>Podrška za opremanje školskih radionica</p>	<p>Nisu usklađene</p>
<p>Rodna ravnopravnost</p>	<p>Opština ima akcioni plan za prevenciju nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, 2019-2021. ali njime</p>	<p>Nema dokaza da su aktivnosti predviđene Akcionim planom za prevenciju nasilja u</p>		<p>Nisu usklađene</p>

	<p>nisu predviđena budžetska sredstva za planirane aktivnosti već isključivo donatorska. Neophodno bi bilo ove aktivnosti uvrstiti u Budžet opštine kako bi se osiguralo finansiranje planiranih aktivnosti.</p>	<p>porodici provođene.</p> <p>U Strategiji se navodi da je poštovan u potpunosti princip ravnopravnosti spolova ali programi, projekti ni aktivnosti nisu planirane.</p>		
<p>Čista voda i sanitarni uslovi</p>	<p>Nužno bi bilo ubrzano raditi na otklanjanju administrativnih prepreka o okončanju pripremnih radova za rješavanje ovih problema, kao što su projektna dokumentacija, studije izvodivosti, uticaja na okolinu, i slično. Svi ovi početni koraci su neophodni već u fazi kandidovanja projekta ka bilo kojem domaćem i međunarodnom domatoru.</p>	<p>Predviđeno rješavanja problema adekvatnog upravljanja otpadom i otpadnim vodama ali je Strategija u ovom segmentu nedovoljno ambiciozna. Strategija predviđa da se do 2027. godine eventualno iznađe lokacija za novu deponiju i počne izgradnja ali ne predviđa budžetsko finansiranje.</p> <p>Slično je i sa prečistačem otpadnih voda a za oba</p>	<p>Izrada projektne dokumentacije prečišćivača otpadnih voda</p> <p>Izrada projektnog zadatka za Elaborat izgradnje Centra za zbrinjavanje komunalnog otpada</p>	<p>Djelomično usklađene</p>

		problema se predviđaju sredstva viših nivoa vlasti i međunarodnih donatora.		
Pristupačna energija iz čistih izvora	Bilo bi poželjno razmišljati o eventualnom poticanju investicija u solarnu energiju.	Primjena i korištenje energetske efikasnosti	Podrška uvođenju solarne energije Jačanje svijesti građana o prednostima i neškodljivosti iskorištavanja obnovljivih izvora energije	Usklađene
Dostojantven rad i ekonomski rast	Opština bi osnivanjem bescarinske zone, u kojoj bi poslovale firme koje se bave uglavnom proizvodnjom za izvoz, značajno pomogla i olakšala poslovanje tim firmama. Opštinska vlast bi trebala stvarati ugodni ambijent za život mladih kroz olakšice za zasnivanje porodice, rješavanje stambenog pitanja, vrtića, i svega što bi moglo zadržati mlade ljude i omogućiti im pristojan život.	Program unapređenja sportske infrastrukture Unapređenje kulturnih sadržaja	Utopljanje sportske dvorane Popularizacija sporta i podizanje sportske kulture među mladima Razvoj infrastrukture sportskih objekata Adaptacija Doma kulture Uspostava muzeja Organizovanje kulturnih manifestacija	Nisu usklađene

<p>Industrija, inovacije, infrastruktura</p>	<p>Preporučuje se da lokalna zajednica razmisli o izgradnji odvojenog pristupnog puta za industrijsku zonu kako teretna vozila ne bi išla kroz centar i habala puteve koji nisu projektovani za opterećenja koja stvaraju teretna vozila.</p>	<p>Izgradnja mosta na Vrbasu i obilaznice kroz Odvode.</p> <p>(U strategiji nema podataka o tome da li će industrijske zone biti uvezane obilaznicom.)</p>		<p>Usklađene</p>
<p>Smanjenje nejednakosti</p>	<p>Bilo bi preporučljivo angažovati nezavisnog konsultanta da analizira pravce i efekte budžetske potrošnje kako bi se rast prihoda preciznije usmjerio na aktivnost usmjerene ka ostvarenju ciljeva poput smanjenja nejednakosti. Nužan veći angažman službe za zapošljavanje koja je pasivna i ne nudi radnike, naročito one iz ugroženih skupina kao što su Romi, invalidi i osobe sa posebnim potrebama, već poslodavci moraju</p>	<p>Strateški cilj 4 je Kreiranje društveno-uključive sredine s visokim stepenom tolerancije socijalne osjetljivosti, poštivanja ljudskih prava i jednakosti pred zakonom</p>	<p>Škola skijanja</p> <p>Jačanje saradnje s međunarodnim i domaćim institucijama i organizacijama koje se bave jačanjem društvene povezanosti</p> <p>Promoviranje partnerstva između javnih, privatnih institucija s akterima u zajednici koji rade na jačanju društvene povezanosti</p> <p>Uključivanje mladih u pozitivne društvene procese</p>	<p>Nisu usklađene</p>

	sami preuzimati inicijaticu i tražiti.			
Održivi gradovi i zajednice	<p>Odlazak mladih najveći izazov održivosti. Provesti istraživanje o tome šta bi mlade zadržalo odnosno vratilo u GVU. Na osnovu istraživanja kreirati programe podrške Odlazak mladih i ubrzano starenje zajednice je prepoznato kao jedna od najvećih prijetnji održivosti opštine GVU. Bilo bi zanimljivo pitati mlade šta je to što bi ih zadržalo odnosno vratilo u GVU? Izgradnja stanova koje bi GVU davala na besplatno korištenje deficitarnim kadrovima, mladim, povratnicima; dodjela poljoprivrednog zemljišta na besplatno korištenje mladim parovima; finansijska podrška mladim roditeljima u vidu besplatnog vrtića</p>	<p>Do 2027. godine, poboljšana društvena infrastruktura (obrazovna, sportska, kulturna)</p>	<p>Uspostavljanje sistema finansijske podrške za stipendiranje studenata i srednjoškolaca s posebnim naglaskom na deficitarna zanimanja</p> <p>Podrška za opremanje školskih radionica</p> <p>Utopljanje sportske dvorane</p> <p>Popularizacija sporta i podizanje sportske kulture među mladima</p> <p>Razvoj infrastrukture sportskih objekata</p> <p>Adaptacija Doma kulture</p> <p>Uspostava muzeja pri Domu kulture</p>	<p>Nisu usklađene</p>

	ili finansijske podrške jednom roditelju koji se posvećuje roditeljstvu.		Organizovanje kulturnih manifestacija Uključivanje mladih u pozitivne društvene procese	
Odgovorna proizvodnja i potrošnja	Nužno istraživanje i analiza potreba poljoprivrednika što bi moglo dati dobru osnovu za kreiranje programa i mjera koje bi mogle donijeti bolje rezultate u kraćem roku. Identifikovani nedostaci otkupnih, prerađivačkih, prodajnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode.	U strategiji postoji plan intenziviranja razvoja poljoprivrede ali bez konkretnih mjera i programa.		Djelomično usklađeni
Očuvanje klime	Opština GVU ne mjeri parametre kvaliteta zraka poput količine sumpora, azota ili čestica prašine, što bi moglo biti jeftino a korisno sredstvo monitoringa i ranog alarma eventualnih atmosferskih promjena.	Primjena i korištenje energetske efikasnosti	Podrška uvođenju solarne energije Jačanje svijesti građana o prednostima i neškodljivosti iskorištavanja obnovljivih izvora energije Edukacija o neophodnosti zaštite okoliša i primjena	Nisu usklađene

			<p>energetske efikasnosti</p> <p>Edukacija i promocija energetske učinkovitosti</p> <p>Edukacije o neophodnosti zaštite okoliša</p> <p>Izrada lokalnog ekološkog akcionog plana LEAP-a</p>	
Očuvanje vodenog svijeta	<p>Bilo bi poželjno napraviti ambicioznije planove zaštite vodotoka sa kraćim rokovima. Bilo bi nužno redovno mjeriti kvalitet vode u riječnim tokovima na ključnim mjestima u saradnj sa Agencijom za vode savskog sliva i te podatke objavljivati na internet stranici.</p> <p>Istražiti količine i sastav otpasnih voda iz metalne industrije.</p>	<p>Održavanje i dalje unapređenje kanalizacione infrastrukture</p> <p>U strategiji izostaje element hitnosti rješavanja najvećih ekoloških problema u opštini kao što su rješavanje sistema upravljanja otpadnim vodama.</p>	<p>Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacija u naseljima</p> <p>Izrada projektne dokumentacije prečišćivača otpadnih voda</p>	Djelomično usklađene

<p>Očuvanje života na zemlji</p>	<p>Postojeća gradska deponija je ekološka bomba i taj problem je potrebno što prije riješiti.</p> <p>Nužno adekvatno zbrinuti kako industrijski tako i medicinski otpad, naročito onaj koji je klasificiran kao opasni otpad. (Taj segment nije tretiran Strategijom razvoja opštine)</p> <p>Video nadzor na lokacijama divljih deponija</p>	<p>Izgradnja nove deponije</p> <p>(Nedovoljno ambiciozni planovi za rješavanje problema jer je sektorski cilj opštine GUV da tek do 2027. definiše mjesto nove deponije)</p>	<p>Izrada projektnog zadatka za Elaborat izgradnje Centra za zbrinjavanje komunalnog otpada</p>	<p>Nisu usklađene</p>
<p>Mir, pravda i snažne institucije</p>	<p>Istražiti slučajeve privrednika koji nailaze na opstrukcije opštinske administracije koja odugovlači i usporava rješavanje njihovih zahtjeva, ili ekstremnijih žalbi da im se zabranjuje da fizički uđu u pojedine opštinske kancelarije. Bilo bi korisno ispitati takve slučajeve i potražiti uzrok takve loše komunikacije te</p>	<p>Unapređenje efikasnosti lokalne uprave</p>	<p>Digitalizacija javne uprave</p> <p>Unapređenje informiranosti građana i analiza prijedloga građana</p>	<p>Nisu usklađene</p>

	potencijalno potražiti metode medijacije i vanskudskog rješavanja takvih sporova.			
Partnerstvom do ciljeva	<p>Poželjno da GVU razmotri mogućnosti smanjenja određenih taksi i komunalnih naknada.</p> <p>Jače partnerstvo sa dijasporom</p> <p>Pomoći mladim obrtnicima i poduzetnicima i da se informišu o raspoloživim poticajima na višim nivoima vlasti</p>	Razvoj malih i srednjih preduzeća	<p>Proširenje postojeće industrijske zone Batuški lug</p> <p>Osnivanje općinskog razvojnog tima</p> <p>Stvaranje sistema poticaja za razvoj poduzetništva</p> <p>Promocija ulaganja dijaspore u razvoj MSP</p>	Usklađene